

UDC: 323.15(497.4)

DOI: [10.15421/172168](https://doi.org/10.15421/172168)**Ольга Мороз***Маріупольський державний університет (Маріуполь, Україна)*

«Нові меншини» у політичних процесах Словенії: проблеми та перспективи політизації

Метою публікації є дослідження проблем політизації «нових меншин» у Республіці Словенія. Актуалізуючи тему дослідження авторка наголошує на невирішеності питання правового становища вихідців з республік колишньої соціалістичною Югославії. Результати дослідження свідчать, що геополітичні зміни на Балканах початку 90-х років XX століття посилили хвилі міграції до Словенії, як найбільш європеїзованої з держав, що виникли на уламках колишньої СФРЮ. Виявлено, що Словенія завжди приваблювала мігрантів з інших югославських республік завдяки широким можливостям успішного працевлаштування та подальшої міграції до країн Східної Європи. Встановлено, що офіційна Любляна завжди розглядала мігрантів як загрозу титульній нації, а тому словенський уряд цілеспрямовано нехтував правами нових меншин, протиставляючи ним так звані автохтонні меншини, які користуються рядом конституційних привілеїв та гарантій. Концепт автохтонізму, який є пануючим у національній політиці Словенії є відкрито ксенофобським та дискримінаційним.

У висновках обґрунтовано, що представники нових меншин створили на території республіки розвинену мережу громадських організацій, проте їх діяльність майже виключно обмежена культурною та просвітницькою сферою, спрямованою здебільшого на збереження національної ідентичності, традицій, культурної та мовної окремішності. Виявлено, що окремі спроби політизації діяльності меншин мали місце у минулому, що виявилось у створенні кількох політичних партій та організацій, проте ці спроби можна визначити як невдалі, а сам політичний рух нових меншин – маргіналізований. З'ясовано, що такий стан речей пов'язаний з відсутністю чіткої політичної платформи, недостатній згуртованості та нестачею широкої підтримки політично активного населення.

Ключові слова: Словенія, нові меншини, міграція, політизація, політичні партії, національні меншини, автохтонізм.

Olga Moroz*Mariupol State University (Mariupol, Ukraine)*

“New Minorities” in the Political Developments of Slovenia: Challenges and Opportunities of Politicization

The purpose of the publication is to study the problems of politicization of "new minorities" in the Republic of Slovenia. The pending problem of the legal status of immigrants from the Former Yugoslavia makes the research topic relevant. The research results indicate that the geopolitical changes in the Balkans in the early 90s of the twentieth century intensified the waves of migration to Slovenia, as the most Europeanized of the states that emerged on the ruins of the former SFRY. It was revealed that Slovenia has always attracted migrants from other Yugoslav republics due to the wide opportunities for successful employment and further migration to Western European countries.

It was established that the official Ljubljana always considered migrants as a threat to the titular nation, and therefore the Slovenian government purposefully neglected the rights of new minorities, by opposing them with the so-called autochthonous minorities with their number of constitutional privileges and guarantees.

The concept of autochthonism that dominates Slovenian national politics is openly xenophobic and discriminative.

It is justified in the conclusions, that new minorities representatives have created a public organizations network of on the territory of the republic, but their activities are almost exclusively limited to culture and education, aimed mainly at preserving national identity, traditions, cultural and linguistic experiences.

It was identified that individual attempts to politicize the activities of minorities have taken place in the past, which to the creation of several political parties and organizations. But these attempts can be defined as unsuccessful, and the political movement of new minorities itself is marginalized.

It has been found that such state of things is involved with the lack of a clear political platform, lack of cohesion and lack of widespread support from the politically active population.

Keywords: Slovenia, New Minorities, Migration, Politicization, Political Parties, National Minorities, Autochthonism.

Вступ

У процесі розпаду соціалістичної Югославії Словенія оголосила про державну незалежність, після чого молода республіка взяла рішучий курс на зближення з Європейським Союзом, що раніше не було можливим через політику «залізної завіси». Більшість вчених констатує, що на сьогодні Республіка Словенія є одним з найбільш вдалих прикладів європеїзації з усіх держав-сателітів колишнього Радянського Союзу. Більше того – частина вчених навіть не згадує Словенію серед республік колишньої Югославії.

Членство у європейському співтоваристві, якого Словенія набула у 2004 році наклало на офіційну Люблянину ряд зобов'язань, пов'язаних із приведенням законодавчої бази до європейських норм як на теоретичному, так і на практичному рівні. У цьому контексті неможливо оминати проблему легітимації національних меншин. З італійцями та угорцями особливих проблем не виникало, адже вони користуються особливими правами ще з часів СФРЮ та отримали статус автохтонних (конституційних) меншин. Роми поки що лише вступають до активної фази політизації на державному рівні – значною мірою це відбувається під тиском європейських інституцій.

З національними меншинами-вихідцями з колишньої Югославії ситуація більш ніж загрозлива. На державному рівні у Словенії вони знаходяться поза законом, позбавлені більшості прав, які мають згадані вище національні меншини та не мають особливих ресурсів для впливу на ситуацію, що склалася. Тож метою нашої публікації є дослідження становища так званих «нових» (неконституційних) національних меншин Словенії. Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних дослідницьких завдань: проаналізувати загальні риси та етапи міграційних процесів на теренах Республіки Словенія після 1991 року; окреслити діяльність громадсько-політичних організацій окремих національних меншин – вихідців з колишньої СФРЮ; визначити проблеми та перспективи політизації «нових» меншин у Словенії.

Дослідження пропонованої наукової проблеми неможливе без застосування всього комплексу загальнонаукових та

спеціальних методів. Особливо важливими у нашому випадку виявилися методи статистичного аналізу, термінологічного та ситуаційного аналізу та ряд інших. Розмаїття методологічного інструментарію обумовлене складністю проблематики нових меншин, відсутністю чіткої термінологічної бази, недостовірністю офіційної державної статистики щодо чисельності мігрантів з колишньої СФРЮ у Словенії, про що не раз згадували фахівці.

Гострота тематики та неоднозначна політика словенського уряду щодо неконституційних меншин зумовила наявність сталого інтересу у науковій літературі до проблеми становища мігрантів з колишньої Югославії у Республіці Словенія. Тематика мігрантів та міграційної кризи у Словенії стала предметом наукових студій Я. Житник Серафін (Žitnik, 2004) та М. Кореньовської-Вишневської (Korzeniewska-Wiszniewska, 2017). Політолог М. Комац у своїх працях розглядає можливі шляхи зниження рівня міжнаціональної напруги, оскільки, за його думкою, офіційна Любляна у цьому питанні зайшла у глухий кут (Комас, 2003). Особливий інтерес становить глибока концептуальна стаття М. Пайнік, яка досить категорична у своїх висновках щодо оцінки національної політики незалежної Словенії щодо «невизнаних» меншин (саме такий термін використовує дослідниця) (Pajnik, 2016). Згадаємо також ряд досліджень, які присвячені окремим національним громадам – сербам (Prelić, 2009), албанцям (Sardelić, 2012), боснякам (Buras-Marciniak, 2016; Kalčić, 2005) тощо.

Результати дослідження

Як незалежна держава з 1991 року, Словенія стикнулася з проблемою збільшення імміграції з кінця 90-х рр., тоді як міграція до Словенії почалася ще у 1950-х рр. Внутрішньодержавна мобільність у соціалістичний період була потужним чинником індустріалізації та урбанізації, яка зробила Словенію популярним напрямком для людей, які шукають роботу, особливо з південно-східних регіонів (Боснія та Герцеговина, Сербія, Косово) (Pajnik, 2016, p. 234). Ці тенденції істотно вплинули на сучасну картину етнічних меншин Словенії, оскільки абсолютна більшість мігрантів приїхала та продовжує

прибувати з держав колишньої Югославії. Географічна, культурна та мовна близькість залишаються вирішальними факторами для інших колишніх югославів, які колись були співгромадянами, а тепер є громадянами третіх країн, продовжувати міграцію до Словенії.

Можна виокремити 3 хвилі міграції до Республіки Словенія у період після здобуття незалежності. Всі ці періоди пов'язані з соціально-економічними та політичними зрушеннями. По-перше, війни, які почалися після краху Югославії у 1990-х рр. змусили багатьох біженців шукати прихисток у Словенії. По-друге, перше десятиліття 2000-х притягнуло «нових мігрантів» з інших країн колишньої Югославії, а також вперше було виявлене помітне зростання чисельності мігрантів з країн Африки, Азії та Латинської Америки. По-третє, членство Словенії в ЄС та інтеграція законодавства з 2004 року також вплинули на міграційні процеси. З роками мігранти з країн колишньої Югославії стали найбільшими несловенськими етнічними групами у державі.

З загальної чисельності населення Словенії близько 2 млн. осіб, 4% всього населення не є словенцями. Переважна більшість (97%) іноземного населення – вихідці з Європи, в основному з інших держав колишньої Югославії, які складають 89% всіх іноземців з Європи та 86,2% всього несловенського населення в Республіці (Population Number and Structure). У 1991 році тисячі людей з різних регіонів вже неіснуючої Югославії вимушені були покинути свої домівки, а вже у 1992 році Словенія прийняла близько 70 тисяч біженців – спочатку з Хорватії, пізніше з Боснії та Герцеговини, а також Косово. Оскільки словенський уряд вважав, що біженці знаходяться у країні лише тимчасово, то політика була зосереджена лише на тимчасовому захисті вимушених переселенців, не визнаючи за ними статус біженців. Багато з тих, хто пізніше залишився в країні, опинилися без належного захисту, відкриті для експлуатації.

У період з 2000 по 2001 рік у країні панувала так звана міграційна криза, коли дискурси дискримінації та стигматизації у політиці по відношенню до мігрантів отримали значне поширення (Jalušič, 2001, p. 14-16). Поява цих дискурсів була

викликана неадекватною публічною реакцією політичних еліт (особливо з більш віддалених регіонів), які першими звернули увагу на міграцію, як на загрозу словенському народу.

На початку 2000-х років економічна ситуація у Словенії характеризувалася високими рівнями економічного зростання, збільшення кількості вакансій, зниженням офіційних показників безробіття. Ці тенденції сприяли збільшенню числа мігрантів, які зазвичай займали посади, що були непривабливими для місцевих працівників, особливо в нижніх секторах економіки. Як завжди, ці посади заповнювалися в основному працівниками з країн колишньої СФРЮ – в основному з Боснії та Герцеговини. Однак, починаючи з осені 2008 року Словенія сильно постраждала від глобальної кризи, яка серйозно зачепила і без того вразливе положення неетнічних словенців у суспільстві – особливо мігрантів останньої хвилі (Pajnik, Bajt, & Herič, 2010).

Поряд з терміном «нові меншини» використовуються ще поняття «стерті» та «невизнані меншини» - обидва вони стосуються громадян соціалістичної Югославії. У лютому 1992 року тисячі осіб були виключені з реєстру громадян постійних мешканців Словенії без попереднього повідомлення. Ця незаконна та неконституційна міра пізніше стала відомою як «стирання» - вона залишила більше ніж 25 тисяч осіб (з роками ця кількість зростала) без статусу та будь-яких прав. Стирання в очах словенського політикуму стало тією мірою, яка завершила процес побудови нації на етнічній основі, яка захищає словенську більшість від «югославської меншості» (Jalušič, 2003, p. 17-20).

Специфіка Словенії полягає у тому, що у Конституції 1991 року жодного слова не написано про численних громадян, які проживають у Словенії, а народилися в одній з колишніх республік Югославії. Тобто, хорвати, серби, босняки, македонці, чорногорці були визнані як «нові» меншини (мігранти) заднім числом. Розглянемо більш детально самоорганізацію нових меншин у Словенії періоду після проголошення незалежності.

Албанці. У Республіці Словенія діють наступні культурні організації албанської

меншини: МІГЕНІ (Любляна), БЕСА (Крань), ЛІРІА (Марібор), Косова (Нова Гориця), Дарданія (Равня-на-Корошкем), Агімі (Кршно), Демократичний союз (Целе), Бали Комбетар (Любляна). У 90-ті роки албанці заснували свої товариства у різних частинах світу та в багатьох містах, проте Словенія не приєдналася до Асоціації албанських товариств. Словенські албанці технічно були готові це зробити, проте через початок військових дій у Косово 1997 року вся процедура відклалася на невизначений строк. Серед усіх товариств найбільш відомим та старим є МІГЕНІ. Назва об'єднання є аббревіатурою від імені відомого албанського письменника Мілоша Гйорджя Ніколла (Kržišnik-Bukić, 2008, p. 122-130).

Асоціація працює з 1989 року, а її діяльність та робота є публічними, заснованими на добровільній та гуманітарній основі. Протягом всієї своєї історії товариство ставило собі за мету розвиток албанської національної самоідентифікації та культурних традицій. Статут і основні програми визначають МІГЕНІ як асоціацію, засновану для задоволення потреб албанського населення Словенії у наступних основних сферах: культура, мистецтво, освіта, видавнича справа (щомісячний інформаційний бюлетень «Альтернатива»), розважальна діяльність та спорт (особливо шахи) (Banjanac Lubej).

Албанці – єдині, хто не слов'янського походження, на відміну від інших представників етнічних громад з колишньої Югославії, які опинилися у Словенії. З цієї причини у словенських албанців не було й немає проблем з соціалізацією та акультурацією у словенському культурному та політичному просторі. Насправді, серед усіх нових національних меншин Словенії лише албанці не виказували спротиву словенській мові та культурі. Албанці лінгвістично сильно відрізнялися від інших, а тому їм просто довелося вивчити словенську мову.

Після створення культурної асоціації словенські албанці сформували у Любляні Демократичну лігу Косово – першу албанську політичну партію, яка була зареєстрована у спільній державі. Ця політична сила взяла участь у перших багатопартійних виборах у

Словенії. Це політичне об'єднання йшло на вибори більше для морального задоволення. Албанці, таким чином, довели, що вони можуть бути конструктивним елементом у державі тільки в тому випадку. Якщо визнаються їхні конституційні та інші громадянські права (Kržišnik-Bukić, 2008, p. 139-140).

Босняки. Босняцькі товариства у Словенії можна розділити на ті, які є членами Босняцької культурної асоціації Словенії та ті, які знаходяться поза її межами. Асоціація була створена у 1996 році як парасолькова організація товариств, що діяли раніше, а саме: Товариство боснійсько-герцеговинсько-словенської дружби ЛІЛІА (Любляна), Клуб мусульман Боснії та Герцеговини у Словенії (Любляна), Товариство Ізвор (Крань), Регіональна асоціація боснійсько-герцеговинської та словенської дружби ЛІЛІА (Крань), Благодійна культурно-спортивна асоціація долини Сани (Любляна).

Люблянське товариство ЛІЛІА було утворене у 1992 році. Практично одночасно виникли аналогічні асоціації в Копері та Єсеницах. Для босняків лілія – це квітка з символічним, історичним значенням, адже у середньовіччі золоту лілію як символ перейняли місцеві босняцькі правителі. З 1996 року ця асоціація (як з точки зору членства, так і з точки зору діяльності) стала товариством етнічних босняків. Більшість згаданих товариств у Словенії практично повністю складаються з представників етнічної групи, яка ідентифікує себе як босняки (Buras-Marciniak, 2016, p. 100-101).

Діяльність асоціацій босняків у Словенії ми можемо прослідкувати за їх статутними положеннями та програмними документами. Ця діяльність різко відрізняється від напрямків функціонування громадських об'єднань інших національних меншин Словенії, головним чином через те, що ми можемо чітко виділити дві різні фази цієї діяльності. Перша співпадає з періодом військових дій у Боснії та Герцеговині, а інша фаза (починаючи з 1996 року) в основному за змістом схожа на діяльність товариств інших національних меншин. У період 1992-1995 рр. діяльність босняцьких товариств була зосереджена на допомозі та підтримці своєї історичної батьківщини –

Боснії та Герцеговини, а саме: організація постійної допомоги у сферах транспортно-кадрового забезпечення, прийом поранених, що прибували на лікування до Словенії, фінансова та інша допомога боснійським біженцям (особливо з Сребрениці та Жепи), збір різних форм гуманітарної допомоги, організація гуманітарних конвоїв, кампаній по здачі крові тощо.

Поряд із цим, з 1992 року розгорнулася певна соціальна діяльність, яка в основному притаманна всім організаціям національних меншин – виховання національної самоідентифікації, збереження самобутності та культури в самому широкому сенсі. З 1996 року, тобто з моменту завершення війни у Боснії та Герцеговині, значно знижується рівень участі словенців у діяльності асоціації. Навіть люблянська ЛЛЛІА стає все більш чисто етнічним босняцьким товариством – залишилася лише назва, яка включає традиційне формулювання про босняцько-словенську дружбу. ЛЛЛІА продовжує організовувати громадські заходи з літературною секцією та спортивними змаганнями. Особлива увага приділяється традиційному фольклору (Botonjić, Baltić, 2014, p. 70-74).

Згадаємо ще одне босняцьке товариство, яке було дуже активним упродовж десятиліть і, можливо, навіть було одним з найчисельніших у Словенії свого часу – мова йде про асоціацію в Єсенице. На початку 1993 року до неї вступило близько 2000 членів, що складає половину всіх босняків Єсенице згідно перепису 1991 року. Проте, цей початковий ентузіазм знизився з плином часу і через 10 років тільки 120 членів були в стані сплачувати членські внески. Серед інших причин, що не надихали на активну діяльність – тривалі обіцянки про фінансову допомогу від держави на будівництво приміщення для асоціації. Вони отримали лише будівлю від муніципалітету, яку ділять зі спортивною організацією, проте членам босняцької асоціації довелося вкласти величезні кошти в ремонт цього приміщення. Не дивлячись на всі перепони, босняки Єсенице ведуть активну громадсько-культурну діяльність – мають цілих 3 фольклорних колективи та власний хор з 15 солістів (Kšdb Biser Jesenice).

Що стосується безпосередньо політичної

активності, то з травня 1991 року у Словенії діє мусульманська (босняцька) політична партія під назвою Партія демократичної дії. Варто відзначити, що це не оригінальна політична партія з оригінальними ідеями – це відділ однойменної партії, яка була створена у Сараєво в 1989 році. Словенський відділ було сформовано у Велене – місті з традиційно великою концентрацією босняцького населення. Однак, під час свого заснування партія була внесена до реєстру політичних організацій тільки у Любляні, де і знаходився штаб до 1993 року. Однак, за рішенням позачергового з'їзду партії офіс у 1994 році перемістився до Єсенице. Партія приймала участь у виборах на місцевому рівні та навіть до Національного зібрання. Її кандидати отримували місця в муніципалітетах Велене та Єсенице. Більш помітних політичних результатів вони не добилися через брак коштів та відсутність коаліції (Mudde, 2005, p. 230, 243).

Чорногорці у Словенії об'єднані у три основні товариства: Чорногорське культурно-мистецьке та спортивне товариство «Морача» (Крань), Земляцьке товариство «Ізвор», Земляцьке товариство «санджак». Цікаво, що два з трьох товариств засновані босняками та культивують босняцьку культуру. Єдина асоціація у Словенії, яка об'єднує чорногорців власне за етнічною ознакою та відчуттям приналежності до Чорногорії – асоціація «Морача». Станом на 2000-і рр. асоціація нараховувала близько 150 членів, з яких 16 – словенці. Чорногорці, що є членами товариства – переважно мешканці міста Крань, його околиць та Любляни. В основному це робітники з середньою освітою. Ініціатором та незмінним президентом асоціації є Чедо Жуканович.

Товариство сфокусоване на вихованні молоді, просуванню культури та звичаїв своєї батьківщини, прагненні продемонструвати іншим звичаї, традиції та культурні цінності чорногорців. Члени асоціації дуже пишаються роботою своєї фольклорної секції та організацією традиційних чорногорських вечорів. Працюють також секції шахів, фольклору, футболу та альпінізму (Prelević).

Хорвати. У Словенії діють наступні хорватські товариства: Люблянське хорватське товариство, Люблянський

хорватський культурний центр, Хорватське культурне товариство у Маріборі, Хорватська культурна асоціація Ново Место, Хорватське культурне товариство «Меджимур'є» (Любляна), Хорватське культурне товариство «Меджимур'є» (Велене), Хорватське товариство «Істрія» (Піран), Хорватське товариство «Камушина» (Шкоф'є Лока), Товариство Хорватського демократичного союзу (Любляна), Хорватське товариство емігрантської громади (Єсенице).

Перш за все, варто відзначити високу ступінь організації хорватських товариств та асоціацій. Більша частина членів хорватських громадських об'єднань має університетську освіту – особливо це стосується товариств у Любляні, Ново Место, Пірані. Всі 10 асоціацій почали свою роботу ще в СФРЮ, проте більшість їх була розпущена та відновила свою діяльність після 1993 року. Всі об'єднання входять до Асоціації хорватських товариств Республіки Словенія. У своїй діяльності вони реалізують такі основні цілі та завдання: об'єднують не тільки словенських хорватів, але й громадян інших національностей задля поширення хорватської культури та зміцнення дружби між народами; сприяти зміцненню зв'язків між Хорватією та Словенією; підтримувати зв'язок з іншими асоціаціями хорватів по всьому світу; турбуватися про освіту своїх членів – особливо у сфері вивчення хорватської мови; сприяти реалізації прав хорватів у Республіці Словенія та інших країнах, а також надавати професійну юридичну допомогу своїм членам у цьому питанні; просувати хорватську культурну спадщину у словенському культурному просторі (Savez hrvatskih društava u Sloveniji).

Македонці у Словенії створили 9 культурних асоціацій (МКА): МКА «Македонія» (Любляна), МКА «Вардар» (Железники), МКА «Охридська перлина» (Нове Горице), МКА «Св. Кирил та Мефодій» (Крань), МКА «Св. Климент Охридський» (Любляна), МКА «Кочо Рацин» (Ізола-Копер), МКА «Ватрослав Облак» (Целе), МКА «Біль'яна» (Марібор), МКА «Ілinden» (Єсенице).

У згаданих товариствах кількість активних членів коливається від кількох десятків до кількох сотень. Практично всі товариства були створені у 1992 році і тоді

ж приєдналися до Асоціації македонських культурних товариств. За територіальним принципом македонські асоціації покривають практично всю територію Словенії де проживає достатня кількість македонців, що займають активну громадянську позицію.

У діяльності асоціацій македонців переважає культурний напрямок – фольклорні колективи, театральні-декламаційні секції, хори, вокально-інструментальні ансамблі та спортивні секції (міні-футбол, шахи). Товариства організовують також низку культурно-просвітницьких заходів: виставки македонських та словенських митців, презентації літературних видань, видання двомовного македонсько-словенського словника, організація виступів македонських колективів, поетів, письменників, видатних македонських політичних та культурних діячів. У кожній македонській культурній асоціації є свій річний робочий план, який дає можливість краще координувати у часті у спільних проектах та заходах.

У 1992 році на основі двосторонньої угоди між Словенією та Македонією та при підтримці МКА у Крані, Нове Горице, Любляні та Маріборі проводяться додаткові заняття з македонської мови по 3 години на тиждень. Асоціація координує також реалізацію 5 проектів, які фінансуються Міністерством культури Словенії. У своїй роботі МКА є фінансово та програмно незалежною організацією, а відповідальність за всі операції, її несе тільки перед своїми членами. Робочим органом організації є Асамблея, до якої кожне товариство делегує по 5 своїх членів (Dimitrievski, 2014, p. 7-12) (Makedonsko kulturno društvo Biljana).

Серби. Як і у випадку босняків, сербські товариства у Словенії частково входять до Асоціації сербських товариств (АСТС), а частково ні. У 2000-х роках серби Словенії були об'єднані у 7 товариств: Сербська культурна спільнота Любляни, Товариство «Михайло Пупін» (Любляна), Товариство «Слог» (Нове Горице), Асоціація «Брдо» (Крань), Товариство Св. Сави (Крань), Товариство «Вук Караджич» (Радовлиця), Товариство «Десанка Максимович» (Целе). Окремі сербські товариства у Маріборі, Постойні, Храстинку та одне в Любляні – не є членами Асоціації. Більша частина товариств словенських сербів була

сформована між 1990-1995 рр. Асоціація сербських товариств почала свою діяльність у 1995 році.

На початку існування поточна діяльність Асоціації була присвячена організації культурно-розважальних заходів, гуманітарним місіям. Пізніше Асоціація домогалася визнання достойного соціального статусу сербської спільноти у Республіці Словенія. Були створені базові умови для початкових уроків рідної мови, видання інформаційного бюлетеня тощо. Більшість членів перерахованих товариств складають робітники – особливо це стосується промислових регіонів Словенії (Крань, Целе). Варто відзначити значну кількість пенсіонерів серед членів асоціацій. Ми вже згадували, що не всі сербські товариства входять до АСТС. Причина криється у тому, що Асоціація сербських товариств має надто масштабну, ідеалізовану, а отже неможливу до виконання програму роботи. Вона також не представляє всіх сербів Словенії – так вважають самі члени окремих сербських культурних товариств. Жодне сербське товариство не має постійних джерел фінансування і не підтримується урядом держави-метрополії. Що стосується статистики, то офіційними членами Асоціації є не більше 1500 осіб (Prelić, 2009, р. 64-65) (Zvezi Srbov Slovenije).

У червні 2019 року серби Словенії об'єдналися у нову парасолькову організацію – Асоціацію сербів Словенії. Самі члени називали її єдиним законним об'єднанням сербів Словенії, оскільки в АСС були представлені 25 сербських товариств всіх рівнів. Очолив нову організацію юрист з Любляни Марко Сладоевич. Нова асоціація задекларувала всебічну підтримку та збереження сербської самобутності у Словенії, а також налагодження зв'язків з метрополією (Stanić Gjorgjievskaja).

Висновки

Не дивлячись на той факт, що з часу проголошення незалежності Республіки Словенія минуло кілька десятиліть, становище так званих «нових» меншин анітрохи не змінилося. Досі мігранти з країн колишньої Югославії знаходяться у

напівлегальному статусі – це однаковою мірою стосується мігрантів першого та наступних поколінь. З усіх республік колишньої СФРЮ Словенія завжди вважалася однією з найбільш розвинених – через свою близькість до Західної Європи та сталі транскордонні зв'язки з сусідами (Австрією, Італією тощо). Не дивно, що під час Югославської кризи до республіки почався приплив мігрантів з менш успішних частин колишньої соціалістичної федерації. Вони намагалися знайти у Словенії прихисток, роботу, використати її як трамплін для подальшої міграції до країн Західної Європи, але так чи інакше – значна кількість мігрантів залишилася на території республіки, сподіваючись на легалізацію свого перебування у майбутньому.

Офіційна Любляна з самого початку зайняла чітку позицію щодо нових меншин, вважаючи їх прямою загрозою титульній нації та автохтонним меншинам (італійцям та угорцям). Сама концепція автохтонізму виникла як захисна реакція на приплив мігрантів з Балкан. Чим далі від центру, тим більш ксенофобськими були настрої місцевого політикуму до колишніх співгромадян по СФРЮ. Задля захисту своїх прав, збереження мови, культури та запобігання асиміляції представники меншин-вихідців з колишньої Югославії досить швидко об'єдналися у громадські та культурні організації, багато з яких почали свою діяльність ще до 1991 року, проте переважна їх більшість зосередилася на просвітницькій та гуманітарній місії. Окремі спроби політизації громадсько-політичних об'єднань можна вважати спорадичними, несистемними, не більше ніж пробою сил, яка не мала перспектив. Справа була у відсутності чіткої політичної платформи, широкої підтримки не тільки серед меншин, алей представників титульної нації. Наразі, ми можемо констатувати вкрай низький рівень політичної участі та повну відсутність репрезентації невизнаних меншин у політичній системі Словенії, а політика словенського уряду у цьому питанні додатково поглиблює процеси стагнації.

REFERENCES

- Banjanac Lubej, S. Berishaj: Slovenska uradna politika je bila leta 1989 prvi zaveznik kosovskih Albancev. Retrieved from <https://www.rtvlo.si/slovenija/30-let/koscki-sestavljanke/berishaj-slovenska-uradna-politika-je-bila-leta-1989-prvi-zaveznik-kosovskih-albancev/489580>.
- Botonjić, A., & Baltić, A. (2014). V objemu dveh domovin : 20 let delovanja Društva bosansko-hercegovskega in slovenskega prijateljstva Ljiljan. (p. 222). Ljubljana.
- Buras-Marciniak, A. (2016) Muzułmanie w Słowenii. Islam w krajach południowosłowiańskich. Łódź.
- Dimitrievski, I. (2014). 20 let uspešnega delovanja Zveze makedonskih kulturnih društev Slovenije: 1994-2014. Ljubljana.
- Jalušič, V. (2001). Xenophobia or Self-Protection? Intolerance Monitor Report. Ljubljana.
- Jalušič, V. (2003). Organized innocence. The Erased. Organized Innocence and the Politics of Exclusion. Ljubljana.
- Kalčič, Š. (2005). Changing Contexts and Redefinitions of Identity among Bosniaks in Slovenia. *Balkanologie*. IX. № 1-2, 149-171.
- Komac, M. (2003). Vorstvo „novih” narodnih skupnosti v Sloveniji. *Rozprave in gradivo*. 43, 6-33.
- Korzeniewska-Wiszniewska, M. (2017). Polityka Republiki Słowenii wobec kryzysu migracyjnego w Europie. *Studia Środkowoeuropejskie i Bałkanistyczne*. XXV, 259-289.
- Kržišnik-Bukić, V. (2008). Narodnomanjšinsko vprašanje v Sloveniji po razpadu Jugoslavije: O družbeni upravičenosti priznanja statusa narodnih manjšin Albancem, Bošnjakom, Črnogorcem, Hrvatom, Makedoncem in Srbom v Republiki Sloveniji s predlogi za urejanje njihovega narodno manjšinskega položaja. *Razprave in gradivo*. 56(57), 120-157.
- Kšdb Biser Jesenice. Retrieved from http://www.biser-jesenice.si/?fbclid=IwAR2S1SaxGGv9_bShe0En0ys7MlIXYwC-qwJJ250fR_aY0fsbixfomFK8KfQ.
- Makedonsko kulturno društvo Biljana. Retrieved from <http://mkd-biljana.org/index.php/2015-11-28-08-53-26>.
- Mudde, C. (2005). *Racist Extremism in Central and Eastern Europe*. London-New-York.
- Pajnik, M. (2016). Nationalizing Citizenship. The Case of Unrecognized Ethnic Minorities in Slovenia. *Ethnic Minorities and Politics in Post-Socialist Southeastern Europe*. Cambridge.
- Pajnik, M., Bajt, V., & Herič, S. (2010). Migranti na trgu dela v Sloveniji. *Dve domovini*. 32, 151-167.
- Population Number and Structure. Retrieved from <https://www.stat.si/StatWeb/en/Field/Index/17/104>.
- Prelević, S. Za črnogorsko nošo in gusle je Čedo Đukanović najel posojilo. Retrieved from <http://www.times.si/slovenija/za-crnogorsko-noso-in-gosli-je-cedo-ukanovic-najel-posojilo--23c02f8f934627dec3ffecefb708d3797476c1e1.html>.
- Prelić, M. (2009). The Serbs in Slovenia: a New Minority. *Bulletin of the Institute of Ethnography SASA*. LVII (2), 53-68.
- Sardelić, J. (2012). Constructing „new” minorities: an evaluation of approaches to minority protection in post-socialist Slovenia from the perspective of liberal multiculturalism. *Razprave in gradivo*. 67, 100-122.
- Savez hrvatskih društava u Sloveniji. Retrieved from <https://www.shds.si/drustva/>.
- Stanić Gjorgjievsk, T. Srbi združeni v novi krovni organizaciji – Zvezi Srbov Slovenije. Retrieved from <https://www.rtvlo.si/slovenija/srbi-zdruzeni-v-novi-krovni-organizaciji-zvezi-srbov-slovenije/492679>.
- Žitnik, J. (2004). Immigrants in Slovenia: Integration Aspects. *Migracijske i etničke teme*. 20. 2-3, 221-241. Zvezi Srbov Slovenije. Retrieved from <https://www.ssds.si>.

Moroz OlgaPh.D. student, <https://orcid.org/0000-0002-6094-5765>, pakhomenko.s@ukr.net

Стаття надійшла / Article arrived: 25.05.21

Схвалено до друку / Accepted: 29.06.21